

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Alapította: Ferencz Lajos

XI. évfolyam 3. (114.) szám

2007. október

Árpádsáv és tudathasadás

A tudományos-technikai forradalom tökéletes keretekben nem folyhat másképpen, mint multinacionális társaságok versenyeként a világgpiaci részesedésért. A tét: terjeszkedni vagy elvérezni; a harci jelszó: *versenyképesség mindenáron*. Le kell szorítani az önköltséget, a munkaerő árát, a proletariátus részesedését az össztermékben – ami persze kesztyűs kézzel nem megy. A „globális játékosoknak” *muszáj* kíméletlenül lenniük, enélkül nem maradhatnak talpon. A tőke számára tehát *létkérdés*, hogy mindenfajta ellenállás letörésére vagy megelőzésére, *módszeresen fokozza a gazdasági és ideológiai, politikai és fegyveres erőszakot*. Ebben az elvadult közegben *lehetetlen*, hogy el ne szaporodjanak a fasiszmus ferdtőző gócai.

Egy pillantás a történelemre

A fasiszmus „klasszikus” formája Mussolini nagy ötletéből pattant ki, és Hitler kezén fejlődött a végső tökélyig. Az ötlet egy merész paradoxon: befogni az ösztönös antikapitalizmust a kapitalizmus szerkerébe, átformálni a tőke által megnyomorgatott, lázongó tömegeket a tőke szilárd és lelkes támaszaivá. Képtelenség? Szó sincs róla: nem kell hozzá más, mint a nagytőke jóváhagyása és pénze, valamint egy szervező központ, amely gátlástalan szociális és nemzeti demagógiával egybecsődíti, terrorakciókra szervezi, erejük és erkölcsi fölényük illúziójával bódítja a gazdasági megrázkódtatásoktól sújtott, távlattalan, jórészt lumpenné zuhlott elemeket. Íme néhány pont Mussolini első, pártalapító programjából: szabályozzák törvénnyel a minimálmért, oszlassák fel a részvénytársaságokat, vessenek véget a tőzsdéi és bankspekulációknak. Hasonló demagógiával követelte – kezdetben – Hitler náci pártja a konszernnek, szindikátusok, trösztök államosítását. Micsoda kérlelhetetlen antikapitalizmus! A nagytőke és a vele szövetséges nagybirtok mégis zsoldjába fogadta ezeket az anti-

kapitalistákat, felszerelte és fizette félkatonai bandáikat, az elszabadult bandák pedig veszett dühvel ütöttek és gyilkoltak, a szó legszorosabb értelmében fizikailag verték szét a baloldalt, amely valóban veszélyt jelenthetett volna az uralkodó osztályokra.

A burzsoázia liberális szárnya persze nem nézte jó szemmel a csöcselék garázdálkodását. De komolyabban nem lépett közbe, sőt, egyre gyakrabban nyújtott aktív segítséget a nekivadult hordáknak. Ezt a cinkos félrenézést vagy cinikus együttműködést kihasználva, a fasiszták megszerezték az ügyészségek, bíróságok, fegyveres erők, propagandaszervek kulcspozícióit, és lépésről lépésre előnyomulva, pár év alatt kezükbe kaparintották a hatalmat.

Nálunk

Bár a történelem sohasem ismétlődik meg szó szerint, áthallások mindig vannak.

A rendszerváltás körüli időkből nyilasaink már megjelentek, de még korántsem olyan masszívak, mint manapság. Hol tudott volna Pótyka bácsi vagy Szabó Albert tv-ostromot indítani, vagy autóborogató csatát szervezni a Rákócziúton? (Igaz, nem is volt rá igény.) Akkor tájt még vagy százezren vonultunk, antifasiszták, az utcákra, mi töltöttük meg a Kossuth-teret, hallattuk a hangunkat a rádiós elbocsátások vagy a polgári-demokratikus jogokat sértő egyéb prefasiszta intézkedések ellen. Ezeket a megmozdulásokat – a Charta széles politikai színpépet átfogó akcióit – a burzsoázia liberális elemei szervezték. Azóta nagyot fordult az idő.

Az első veszélyes léket az antifasiszmuson, azt hiszem, Hornék ütötték, amikor a felgyorsított privatizálással, a bankkonszolidációval és a Bokros-csomaggal lerakták a kapitalizmus gazdasági alapjait, gyökeresen átrendezték a társadalmi termék elosztását a nagytőke javára, kétharmados parlamenti többségük ellenére nagyvonalúan átengedték a jobboldalnak

a „királyi” tv-t és a rádiót, a Vatikánnal kötött egyezményükkel pedig eredményesen hozzájárultak a hazai ideológia patinás klerikális hagyományainak újjávarázsolásához. Maga Horn egyszer azt nyilatkozta: újszerű feladat kapitalizmust építeni! Én úgy látom, alkotó elméje leküzdötte a nehézségeket.

A második nagy léket, a korábbinál jóval szélesebbet, szintén az úgynevezett „szocialisták” ütötték az antifasiszmuson, az EU versenyképességi erőfeszítéseit hűségesen kiszolgáló „reformjaikkal”. Gyurcsány magasan feladja a konvergencia-labdát Orbánnak, Orbán meg lecsapja: így folyik a politikai pingpong a mucsai bajnoki címért. Konkrétabban: a „szocialista” Gyurcsány szétveri a megdöntött szocialista rendszer maradék gazdasági és szociális vívmányait, Orbán ezzel szemben (akinek neve mellé óvakodunk jelzót kitenni) védelmébe veszi őket. Részben még az államosításokat is. Meg is kapja érte a magáét szoclib ellenfeleitől, akik a „pártállami” ideológia feltámasztásának vádját olvassák a fejére.

Hát nem vicces?

Fejtető

A magam részéről tökéletesen egyetértek Viktorékkal, amikor megállapítják, hogy a kormány szociálisan érzéketlen. Valóban az. Másrészt éppúgy egyetértek a számomra olykor gyomorforgatóan ellen-szenves szoclibekkel abban, hogy Viktor „populista”, állítólagos „szociális érzékenységű” képmutatás. Harmadrészt: rosszhiszeműségnek, vagy legalábbis el-képesztő ostobaságnak tartom szoclib részről azt az állítást, hogy Viktorék szociális számonkérései (a kórházak bezárását és privatizálását ellenző, a vizitdíj eltörlését követelő fellépéseik, „visszaállamosító” szólamaik) a bukott „szocializmus” szellemét idézik. Viktor kommunisztágyanús! Ezzel akarják lejáratni.

Fejtetőn áll a világ, minden más, mint ami. Épp elég indíték van szociális követelésekkel előállni, hát persze. De nem

mindegy, ki teszi és miért. Meg lehet fogalmazni ezeket a követeléseket úgy is, hogy a felháborodás ne a valódi felelőst, ne a tőkés *rendszer* vegye célba, hanem – mondjuk – a „zsidó” tőkét, az „idegen-szívűeket”, a cigányt, az arabot, a feketét, az ázsiait, és legfőképpen a „kommunistát”; az elégedetlenek pedig kiadhaszák valahol a dühüket, érezzék a nemlétező közösség helyett a közös erőszak biztonságát és örömét. Így válnak, többnyire tudtukon kívül, a tőke segédcsapataivá.

Kés a vajha

Magyarországon több ezer háborús bűnös-ként elítélt embert rehabilitáltak, egyebek közt (a „szocialista” miniszter előterjesztése). Kisbarnaki Farkas Ferencet, aki Szálasi től kapta vezérezredesi rendfokozatát, és elnöke volt a Bajcsy-Zsilinszkyt halálra ítéelő hadbírói tanácsnak. A rehabilitáltak semmi kivetnivalót nem találtak Szálasi tábornokának tetteiben, mint-hogy azok megfeleltek a korabeli jogszabályoknak.

A szomszédos Jugoszláviában a háború vége felé közel 900 000 főt számláló reguláris hadsereggé fejlődtek a náci megszállók ellen harcoló partizánosztagok. Az egymillió Albániában 100 000 partizán tette pokollá a náci mindennapjait. Magyarországon megszámlálhatnánk a kezünkön, hányan szálltak szembe a fasisztákkal. Ságvári volt az egyikük, habozás nélkül életét adta hazájáért. Amely haza most moszkovita ügynöknek nevezi, emlékét rendszeresen és zavartalanul meggyalázza, a legyilkolásában közreműködő csendőrt pedig (elfogott antifasiszták megkínzóját) rehabilitálja, azzal az indokkal, hogy az *akkori törvények szerint* cselekedett – szemben Ságvárival, aki ezeket a törvényeket megszegte. (Egyébként – micsoda következetesség! – az ún. sortűzperek vádlottjait azért ítélték súlyos börtönbüntetésre, mert az *akkori törvények szerint*, katonai esküjükhöz híven cselekedtek.) Olyan szégyenbélyeg ez, amelyet kevés más ország süttött önmaga homlokára. (Talán csak a baltiak, ahol hivatalosan ünneplik az SS-t, és börtönbe vetik a volt partizánokat, mint „kollaboránsokat”.)

Nem biztatás mindez a mai árpádsávosoknak?

Magyarországon szabadon terjeszthető a náci és nyilas irodalom, hivatalos bejegyzéssel működhetnek félkatonai újni-las szervezetek, bíróság „ismeretterjesztésnek” minősíthető Szálasi hadparancsának nyilvános felolvasása, büntetlenül lehet a nyílt utcán, fényes nappal embereket megtámadni és véresre verni, stb. stb. Talán nincs már érvényben a párizsi békeszerződés? Netán újból hadiállapotban vagyunk az Egyesült Államokkal, Nagy-

Britanniával, Franciaországgal és a szovjet utódállamokkal?

Vagy: élőadásban láthattuk a tv-székház feldúlását, a tömeges utcai garázdálkodást, felgyújtott autókat, a Kossuth-tér huzamos összerondítását stb. Utcai harcok folytak, többszáz rendőr megsebesült. Nem emlékszem rá, hogy bárki illetékes követelte volna a vandálok példás megbüntetését. Hogy valaki is érdeklődött volna a sebesült rendőrök állapotáról. Hogy kitüntették volna egyiküket is. Szinte naponta hallok ezzel szemben a rendőri brutalitásokról, és olvasom a magas helyről érkező, számonkérő hangvétellű felszólításokat, amelyek a rendőrök elleni eljárások gyorsítását és szigorítását sürgetik.

Töprengek: honnan veszik nyilasaink a bátorságot? Hogyan lehetséges, hogy a rendőrök orra előtt megtámadják a parlamentből távozó képviselőket (kivéve Pelcznét, a Fidesz alelnökét, akit ugyanezek a támadók szívélyesen üdvözölnék, ő pedig kedvesen visszainteget), és a rendőrök nem avatkoznak be, a kisujjukat se mozdítják?

Hogyan is lehetséges ez?

Nem tudom. Nem tudom.

És a kormány? Hol a kormány?

Megtámadják a képviselőket, gyalázkodó, fenyegető SMS-eket küldözgetnek nekik, embereket vernek össze az utcán mindenki szemelátára. „Mocsos zsidó!” – kiáltások közepette bemocskolják Karinthy szobrát. Még Churchill szobrára is rápingálják a „bűdös zsidó” feliratot – ez aztán a szakmai túlbuzgalom! Szétömlik a politikai csatornalé, elárasztja bűzével az országot, a kormány pedig hátrál és félrenéz. Mással van elfoglalva: több-biztosító rendszer, régió vagy nem régió, mikor lehet kiengedni az életfogytos gyerekgyilkost stb. Legyen-e szentkorona a tisztavatáson. Mintha vírus tenné működésképtelenné az elméket.

Hol a kormány, lehetséges, hogy ennyire szétmállott volna? Ilyen lötytyedt, tu-tyimutyi, elbambult? Nem, azt nem hiszem – nyusziból nem lesz milliárdos.

Ez a kormány gyakorlatilag nem létezik. Ez önmaga árnyékkormány. A lakosság zömét maga ellen hergelte, a baloldali bázist, amely jobb híján rászavazott, kirúgta maga alól. Támaszt inkább csak külhonban kereshet magának: például az EU vezérkarában, amely aligha repes az örömtől, ha valamelyik tagország eszement nacionalistái indulatokat szítanak más tagországok ellen. – Éppen ilyen kritikus időköt éltünk, uszítás, gárda-alapítás, miegyéb, amikor szerencsésen betévedt hozzánk a francia elnök: kedélyesen elbratyzított Fletóval, Viktornál

viszont már az előirányzott idő felénél vagy negyedénél megszakította látogatását. Ezt a sajtó egy része jelzésnek vette, és Viktor vereségeként értékelte.

De még mielőtt a „szocialisták” kiélvezhették volna állítólagos győzelmüket, a hatóságok börtönbe tessékelték az MSZP-s Zuschlag Jánost; őrzője vezetőszíjon vitte a megbilincseltet a kamerák előtt, ahogy a veszélyes banditákat szokás, és a tv-ben úgy festett az egész, mint-ha magát az MSZP-t kísérik a zárkába. Majd rövidesen letartóztattak adócsalásért egy másik fickót, történetesen szintén MSZP-közelit. Kínos ez a véletlen egybeesés. „A szocik miért nem lőnek vissza? – kérdezte egy külföldön élő, tájékozatlan ismerősöm. – Nincsenek már székház-ügyek? Olajügyek? Elfogytak a Joszip Totok, a Kaya Ibrahimok? Megszűntek a bányák és a szőlőhegyek?” „Vigyázz a nyelvedre – intettem. – Amit te ügynök mondasz, az nem is létezett. Azonkívül vedd tudomásul, hogy a jogszolgáltatás a helyén van, teszi a dolgát, és az MSZP pillanatok alatt ráfázna, ha a rajta esett csorbát az ellenfél befekettítésével próbálná kiköszörölni.”

A burzsoázia tudathasadása

Persze, nemcsak azért béna a kormány, mert szinte semmi eszköz nincs a kezében. (Ami lehetett volna, azt a „szocialisták” önként és dalolva átengedték a tőlük jobbra lihegő zsákmánylesőknek.)

Az MSZP egyik vezető funkcionáriusát megkérdezték a tv-ben: „Önök számtalanszor felszólították már Orbánékat, hogy határolódjanak el a szélsőjobbtól, de eredmény nem volt. Mi a további elképzelésük?” „Most újból felszólítjuk őket.” „És ha megint nem lesz fogantatja?” „Akkor én nagyon szomorú leszek.”

Itt akár abba is hagyhatnám, ez a kijelentés többet mond könyvtárnyi magyarázatnál. De azért mégsem lesz talán célszerűtlen, ha szólok előbb pár szót ennek a szánalmasan hígagyú magatartásnak a mai burzsoá politikai tudatban rejlő gyökereiről.

Politikai tekintetben a burzsoázia sokféle árnyalatból tevődik össze, de – legalábbis Magyarországon – csekély kivétellel mindegyikre jellemző a kommunista-ellenesség, ez a közös nevezőjük. Persze, nagy különbség van fasiszta és antifasiszta burzsoázia között, ám az utóbbinak éppen az a különös ismertetőjele, hogy egy kalap alá veszi a fasiszmust a „kommunizmussal”, a náci diktatúrát a proletárdiktatúrával, és az erőszak gyűlöletes megtestesítőjeként értelmezett, jelző nélküli „diktatúrát” (akár fasiszta, akár „kommunista”) úgy tünteti fel, mint a szintén jelző nélküli, eszményé válótlanított „de-

mokrácia” antagonisztikus, kizáró ellentétét. *Vagy diktatúra, vagy demokrácia* – az egyik kizárja a másikat. A liberálisok élen járnak ebben a rögeszmés fogalomhasználatban; az SZDSZ-t kiváltképpen felelősség terheli, amiért hihetetlen politikai vakúsággal mindeddig megücskította a nyilvános fasiszta propaganda törvényi korlátozását, nehogy mens’isten, tizedmilliméternyit is megrövidüljön „a demokrácia”, a „vélemény- és szólásszabadság”. A hibbant liberális inkább kinyitja a fasiszta tigrisnek a ketrecajtót, semhogy őt magát a „diktatúra”, a „kommunizmus” cinkosának bélyegezzék.

Fasiszta? Hazai szoclibjeink fázna a szótól: így a kommunisták beszélnek. A liberális többnyire disztigváltan „szélsőjobbot” mond, és azt is kötelességszerűen félreérti. Ő kizárólag parlamenti kategóriákban gondolkodik, véreben van a demokrácia illetana. Szinte folyamatosan hallom a figyelmeztetést a magyar burzsoá média-értelmiség balszárnyának a tv-ben még szórványosan előforduló, utolsó mohikánjaitól: nehogy már Viktorék a szélsőjobbal szövetkezzenek, az csak rossz nekik, nettó szavazatokat fognak veszíteni miatta! Pedig hát – ez már az én magánvéleményem – nem szavazatokról van szó elsősorban.

Ne feledjük, a faszizmusnak két szárnya van: egy „úri”, meg egy „népi”; jórészt (ha nem is kizárólagosan) az utóbbira hárul a nyers fizikai terror, amelyre a tőke egyre inkább rászorul, hogy világpiacon versenyképessége érdekében módszeresen csökkentse a bérköltségeket. A csőcselék azonban, amelyet a tőke e célból felbérel, nehezen kezelhető, proliszagú, bűnözésre hajlamos, könnyen veszélyessé válhat a magántulajdonra. Innen az úri szárny tudathasadásos, kételkedő magatartása: szüksége van a „népi” szárnyra, de tart is tőle, semmi szín alatt nem szándékozik kiadni kezéből a hegemoniát. (A történelem során olykor éles konfliktus támadt a két szárny között: Horthy bebörtönözte Szálasit, Hitler kiirtotta az SA vezérkarát.) Az ilyesfajta bonyodalmak nálunk is előrevetítik árnyékukat. Már ma sem egyszerű probléma elhatárolódni is, meg nem is, távolságot mutatni és együttműködni, a helyzet urának maradni, de nem elidegeníteni azokat sem, akik maguk akarnak urak lenni; megnyugtanni a leginkább fenyegetett társadalmi csoportokat, de kerülni az egyértelmű, határozott fellépést a fenyegetők ellen, mert az – úgy mondják – hisztériakeltés volna. Vagy liberális szemszögből nézve ugyanezt a problémát: nem egyszerű feladat korlátozni a nyilasok abszolút vélemény- és szólásszabadságát anélkül, hogy egyetlen karcolást is ejtenék az ab-

szolút vélemény- és szólásszabadság elidegeníthetetlen emberi jogán.

Fejfájdító? Szerencsémre nem nekem fáj ettől a fejem. Nekem nem ettől fáj. Gondolom, Önöknek sem.

Mi várható?

Fletó és Viktor egyelőre bajosan lehetnének meg egymás nélkül. Viktornak nincs programja, egyetlen soványka *negatív* programpontot kivéve: „Gyurcsány, takarodj!” Ezzel lehet ugyan utcai balhét kavarni, de országot kormányozni kevésbé. Ami pedig Gyurcsányt illeti: neki van programja, de tömegbázisa éppen a programja miatt nincsen; illetve egyetlen, *negatív* bázisa van: a baloldal, amely – ha egyáltalán elmegy szavazni – azért fog rá szavazni, mert még mindig inkább ő... Hát, így fest a választás és a választék Mucsán.

Persze, a jelenlegi kormány, ha kitar programja mellett (és mi mást tehetne?), a pillanatnyi papírforma szerint alkalomadtán bukni fog, és helyet cserél a program nélküli ellenzékkel. Mire számíthatunk ebben az esetben? Nos, ezret egy ellen, hogy egy esetleges Fidesz-kormánynak sem lesz egyéb lehetősége, mint ugyanazon az ösvényen baktatni tovább, amerre szoclib elődje téblábolt. Vagy talán engedélyezne számára az EU valami mást? Az új kormánypártnak talán annyit kell majd módosítania korábbi gyakorla-

tán, hogy halkabbra fogja a szomszédaink elleni nacionalizmust, hiszen ezek a szomszédok, ezek az ördögfattyak, nemcsak a nemzeti tudat terelgetésére használatos, jól bevált ősellenségeink, hanem egyben a mi EU-tagársaink is. (Az EU-nak – *ha lesz hozzá ereje* – muszáj lesz előbb-utóbb ráncba szednie az Európa keleti tájairól beeresztett újdonsült tagországok egymásra acsarkodó nacionalizmusait.) Talán – talán! – az olajozottan pörgő zsidózást sem ártana majd kisebb fordulatszámra venni, bizonyítandó az USA és a világ előtt, hogy mink nem vagyunk ám olyanok. Marad ideológiai legitimitációul és a csőcselék részére ütnivalónak az idegen, a cigány, és természetesen a komenista; az utóbbinak egyik legvonzóbb előnye, hogy nem védi senki, önvédelemre pedig, több mint fél évszázados kitartó öngyalázzal, sajátmagát tette alkalmatlanná.

Persze, a „kommunista” fogalmát ki lehet tágítani, ahogy már ma is teszik: oda lehet sorolni a „szocialistákat”, a liberálisokat, bárkit, aki nem tartozik az „új többséghez” – tehát nemzetellenes, keresztényellenes, Isten- és családtagadó, hoszszúfüllő, szóval megérett rá, hogy ennek megfelelően kezeljék.

Elképzelhető, hogy így lesz. Akkor pedig nekünk régen rossz.

És az országnak? Annak jobb lesz?

Rozsnyai Ervin

A köztársasági elnök parlamenti felszólalásáról

A köztársasági elnök „megértést és eredményes együttműködést” kért parlamenti felhívásában a pártoktól. Elmondta beszédét, azután eltávozott. A Fidesz képviselői szintén: nem voltak kíváncsiak a miniszterelnök beszédére, ők így értelmezték az elnöki felhívást. Az utcai tüntetők pedig megmutatták, milyen fogantatja van az elnöki intésnek a gyakorlatban: a parlamentből távozó baloldali képviselőket, fideszes képviselők irányító segédletével, a rendőrség szemeláttára inzultálták, hazaárulózták, megköpködték, lezsidózták, autóikat megromgálták.

Sólyom kérte a szélsőjobboldalt: „ne az Árpád-sávost zászlótló válassza jelképpül, aki ki akarja fejezni ellenzékiességét”. Elmagyarázta: „A Sándor-palota és környéke szerepe szerint a diplomáciai ceremóniák tere, és a semlegesség jelképe. Talán vannak tüntetők, akiknek jóérzésére számíthatok, ezért kérem, ne használják a palotát politikai akciójuk díszletéül.” Sajnos, nem használt a kérlelés, a szép szó, a jóérzésre való hivatkozás. Egy hét sem telt bele, ismét megjelentek a Szent György téren az Árpád-sávost jelképező, színesbőrű turistákat kellett elterelni,

hogy ne érje őket bántódás, sok száz decibeles hangszók üvöltötték szét Bayer Zsolt, Morvai Krisztina, Papp Lajos szívsebész, Melocco szobrász hajmeresztő szónoklatait a Sándor palota tözsomzedságában. „Megértésnek”, „eredményes együttműködésnek” nem volt nyoma.

Az „agytröszt” sem hallgatott: Csoóri Sándor a „Márciusi Chartások” nevében új találkozót kért a köztársasági elnöktől követeléseik teljesítése érdekében, Pozsgay Imre új műhelyek szervezését indítványozta „a tönkretett nemzet életének megjavítására”, Járai Zsigmond is jelentkezett egy gazdasági és pénzügyi műhely létrehozására.

Sólyom László azt mondja: „Sok országban masíroznak szélsőségesek, működnek pártjaik; sőt van, ahol szörnyű bűncselekményeket követtek el, felgyújtottak zsinagógákat és a bevándorlók szállását – és mégis, mindezek ellenére senki nem kételkedik ezen országok demokratikus jellegében, és fel sem merül, hogy az megváltozhatna”? Vajon napjainkban, a XXI század elején, tényleg ilyen a világ, valóban ennyire nyugodtak lehetünk?

Széchy András

Egy cigány elvtársunk aggódó levele

Drága elvtársak!

Úgy érzem, a szocialista rendszer bukása mindannyiunkat megviselt.

Úgy érzem, sokan követjük ugyanazt az elvet, de még külön-külön utakon, igazából nem találkoztunk. Egyet akarunk, csak mindenki a saját eszközeivel. Még nem vagyunk egy és oszthatatlan, megbonthatatlan szellemi közösség. Mintha külön sziget volna mindegyikünk. Ezért van az, hogy munkánk nem hatékony, üzenetünk nem jut el a társadalomhoz. Pedig óriási felhalmozott tudás és tapasztalat mutatkozik meg, amikor összejö-vünk.

Tapasztalatból mondom, nem elfogultságból, hogy egy mozgalom számára a cigányság sorsa nem mellékes. Nagyon fontos, hogy a nevünkben ki beszélhet, illetve mi kit ismerünk el.

A cigány közéletiek tábora heterogén, sajátos, rejtelmes. A kívülről színtelen lehetetlen követni a sok kompániát (nagy-

családokról van szó), amelyeknek hangadói és szószólói közül a közélet szereplői kikerülnek. Sajnos, ebben a gárdában nemegyszer hiteltelen emberek is jelen vannak, olykor még köztörvényesek is. Ezek úgy tekintik a közéleti szereplést, mint az érvényesülés sajátos eszközét. Tudásuk és politikai meggyőződésük nincsen, csak hatalomvágyuk. Ennek az a következménye, hogy a rendszerváltás óta a cigány vezetők közül többen szoldateszkák lettek, pártok előretolt emberei ebben a közegben. A cigány kisebbségi önkormányzatok végeredményben illegitimek, hiszen a cigányságnak mindössze 12%-a szavazta meg őket.

Ami engem illet, voltam az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke, 16 éve pedig a BCSZK (B-A-Z Megyei Civil Közéletiek Szövetsége) vezetőjeként próbálgatom tagságunkat közösséggé szervezni. Kezdetben bizony nem annyira közösség, inkább az egymásra acsarkodók gyülekezete voltunk. Ennek a helyzetnek

a megszüntetésére három éven keresztül tartottunk 2-3 napos képzéseket, eszmecseréket. Átéltük annak rendje-módja szerint a törvényszerű konfliktusokat, a kiválasztódást. Most azt mondhatom, büszke vagyok rá, hogy egy ilyen közösségnek vagyok a főszolgája. Nagyon büszke!

Aggódok, és ezért osztom meg a gondolataimat veletek. Aggódok, mert a politikai szélsőséges idők realitása egyre nagyobb. Aggódok, mert ha nem áll össze egy ütőképes politikai és szellemi műhely, akkor mi, cigányok, zsidók, kommunisták stb., végérvényesen védtelenek maradunk.

Őrizzük a parazsat, de ennél több kell, láng. Nagyon bízom bennetek, elvtársak.

Ha gondolataim talán okoskodásnak és kitanítónak tűnnének, higgyétek el, nem annak szántam. Számítok, számítunk rátok, a társadalomnak szüksége lesz közösségünkre.

Barátsággal, elvtársi üdvözléssel:

Aradi Pál

Fidel Castro:

Tragédia fenyegeti az emberi fajt*

Én nem tudok úgy beszélni, mint egy közgazdász, egy tudós. Politikusként beszélek, aki ki akarja bogozni a közgazdászok és tudósok érveit. Megpróbálom átlátni állításuk indítékait is.

Huszonkét évvel ezelőtt, 1985-ben, számos találkozót tartottunk itt, Havannában, különböző országokból meghívott politikai, szakszervezeti, paraszt- és diákvezetőkkel, megvitattuk a világot leginkább fenyegető problémákat. Vendégeink valamennyien egyetértettek akkor abban, hogy a legfőbb probléma a latin-amerikai nemzetek hatalmas külföldi adóssága. 1985-ben a felhalmozott adósság 350 md dollárra rúgott. A dollár vásárlóereje magasabb volt, mint jelenleg.

A megbeszélések következtetéseit elküldtük a világ valamennyi kormányának, persze néhány kivétellel, mert sértesnek tűnhetett volna. Akkoriban az olajdollárok elárasztották a piacot, és a nagy transznacionális bankok jóformán követelték az egyes országoktól, hogy nagy kölcsönöket fogadjanak el tőlük.

Abban az időszakban az imperializmus által létesített legelnyomóbb, legvéresebb kormányok uralma alatt szenvedett ez a kontinens. Óriási összegeket költöttek fegyverekre, luxuscikkre és

fogyasztásra. Az adósság hamarosan 800 md-ra nőtt. Ma végzetes katasztrófák fenyegetik a földrész lakosságát, amely időközben, két évtized alatt, megkétszereződött, ahogyan a mélyszegénységben élők száma is. A latin-amerikai régióban ma a világon a legnagyobb a különbség a leggazdagabb és a legszegényebb rétegek között.

Évekkel azelőtt, hogy a mai viták középpontba kerültek volna, a Harmadik Világot nem kevésbé kínzó problémák sújtották – például az egyenlőtlen csere. Kítűnt, hogy az ipari nemzetek exportárai, olyan cikkeiké, amelyek rendszerint a mi nyersanyagainkból készültek, évről évre egyoldalúan növekednek, miközben a mi alapvető exportcikkeink árai nem változnak. Hogy csak két példát említsék, a kávé és a kakaó tonnája hozzávetőleg 2000 dollár volt. Olyan városokban, mint New York, egy csésze kávé vagy tejes csokoládé pár centbe került; ma több dollárt kell fizetni értük, talán harminc- vagy negyvenszeresét a régi árnak. Ma, ha traktort, teherautót vagy orvosi felszerelést akarunk vásárolni, importjukért az akkori termékmennyiség többszörösével kell fizetnünk. A Harmadik Világ számos termékét – a nyersgu-

mit vagy a természetes szálakat – műanyagokkal helyettesítik, a kőolajvegyészet bonyolult termékeivel, mialatt a cukorárak a mélypontra estek, és a – fejlődőknek gúnyolt – fejletlenek mezőgazdasági exportját összezúzzák az óriási szubvenciók, amelyekkel az ipari országok saját agrárszektorukat támogatják.

Harminc évvel ezelőtt a globális felmelegedés problémája Damoklész kardjaként függött az emberi faj felett, anélkül hogy bolygónk lakosságának túlnyomó többsége akár csak tudott volna róla. Még ma is nagy a tudatlanság és a zűrzavar ebben a kérdésben. A multik szóvivőitől és médiájuktól azt halljuk, hogy világunk a lehetséges világok legjobbika: van piacgazdaság, transznacionális tőke, óriási termelékenység, magas GDP és életszínvonal, az emberiség valamennyi álma megvalósul. Az államnak nem szabad a gazdaságba beavatkoznia, hacsak nem a finansztőke eszközeként. De a tények másként dolgoznak. Németországban, amely egyike a világ legfejlettebb ipari országainak, többmillió a munkanélküliség; a legnehezebb, legkevésbé vonzó munkákat bevándorlók végzik, növekvő szegénységben, elkeseredésük veszélyes gyúanyagként halmozódik.

* A cikk, amelyet kisebb rövidítésekkel közlünk, a *Granma* (a Kubai Kommunista Párt központi lapja) ez év május 7-i számában jelent meg.

Nem hagyhatom említés nélkül a terrorizmus kérdését. Az USA szabadon engedett egy terrorista szárnyeteget (Posada Carrilest, aki felrobbantott egy kubai utasszállító gépet, és közel nyolcvan ember pusztulását okozta. *A szerk.*), bátorítva ezzel az újabb terrorakciókat. A közelmúltban két kubai fiatalember, akik bele akartak kóstolni az amerikai fogyasztói társadalom gyönyöreibe, meggyilkolt egy katonát, fegyvereket szerzett, majd egy elrabolt busszal hatalmába kerített egy utasgépet. Követelték, hogy a gép vigye őket az Egyesült Államokba. Egy fiatal tisztet, aki szembe szállt velük, négy lövéssel megölték. Népünk torkig van az Egyesült Államoktól bátorított terrorakciókkal, és meg kell

mondanom, nagy adag önuralomra és hidegvérre van szükségünk, hogy szembe nézzünk ezekkel a problémákkal.

A Birodalom apokaliptikus vezetője öt éve kinyilatkozta, hogy az USA fegyveres erői készen állnak megelőző csapatot mérni a világ több mint hatvan országára – vagyis a nemzetközi közösség nem kevesebb mint egyharmadára. Úgy látszik, nem elégíti ki milliók elpusztítása, megkínzása vagy elűzése, munkájuk és természeti erőforrásaik kirablásának eddigi mértéke.

Személyes meggyőződés, hogy minden gonosz eszmét megsemmisítő bírálatnak kell alávetni, minden engedmény nélkül. ■

AZ EL NEM KÖTELEZETTEK ÜZENETE A G8-NAK

Az El nem kötelezett országok igazságosabb globalizációt szeretnének. Erről szól *Felipe Pérez Roque*, kubai külügyminiszternek, a már-már feledésbe merülő mozgalom soros elnökének levele, amelyet a 118 (!) tagország nevében juttatott el a G8-csúcs házigazdáihoz.

A dokumentum többek között rámutat: "A jelenlegi globalizációs folyamat következtében erősödött az elmaradottság, az alulfeljeltség, a szegénység, az éhezés és a marginalizálódás, és még súlyosabbá válnak a világgazdaság rendjét meghatározó strukturális egyenlenségek és egyen-

lőtlenségek." A levél emlékezteti a ipariilag fejlett országokat (be nem tartott) környezetvédelmi vállalásaikra, s jelzi: a fejlődő országok szempontjából akkor lenne a leghatékonyabb a G8 energiapolitikája, ha segítené a szegénység felszámolását. Ezért is követelik az afrikai országok adóságainak törlését és a kontinens számára folyósított fejlesztési segélyek összegének megduplázását.

Aggodalmukat fejezik ki az ENSZ alapokmányát aláíró unilateralizmus miatt (ami a diplomácia nyelvén az Egyesült Államok külpolitikáját minősíti), és külön

fejezetben foglalkoznak a G8-országok háborús és fegyverkezési politikájával. Meglátásuk szerint a nemzetközi leszerelés és a biztonság területén nincs haladás, nem szűnt meg a nukleáris fenyegetettség, az új nukleáris fegyverekkel folytatott kísérletek pedig sértik az atomcsend-egyezményt. A levélben nem említik név szerint ezzel összefüggésben az Egyesült Államokat, amely 2003-ban a nukleáris minifegyverek új generációjának fejlesztésébe kezdett, de arra sem térnek ki, hogy maguk az el nem kötelezettek sem jelentkeznek katonai kiadásaik visszafogásában. Hangsúlyozzák viszont valamennyi állam jogát a békés célú atomkutatásra és a nukleáris energia felhasználására, s sürgetik továbbá „az iráni nukleáris kérdés hosszú távú megoldását”.

A levél részletesen foglalkozik a közkeleti konfliktussal is, és az el nem kötelezettek hagyományaihoz híven élesen elítéli „az izraeli megszállók által alkalmazott erőszakot”, amit „mértéktelennek és önkényesnek” tekint; követeli a törvénytelen fal építésének leállítását, s hangsúlyozza a védekezés jogát. Végül bejelenti: az el nem kötelezettek minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy segítsék az iraki népet a külföldi megszállás megszüntetésében, az ország szuverenitásának és függetlenségének, helyreállításában, valamint abban, hogy Irak visszaszerezze az ellenőrzést gazdasági, politikai és biztonsági intézményei fölött. ■

„Egy modern szocializmus esélyeiről”

Gregor Gysi, a német Baloldal párt (Die Linke) főideológusa, nagy nemzetközi figyelmet keltő előadást tartott ez év januárjában a marburgi egyetemen, „A történelem vége? Egy modern szocializmus esélyeiről” címmel. Maga a párt 2007. júniusában jött létre, a PDS (a keletnémet utódpárt) és az Oscar Lafontaine által vezetett WASG egyesülésével. Gysi elméleti igényű előadásáról, a Linke pártprogramját is érintve, műhelyvitát rendeztünk a Marx Károly Társaságban (2007. aug. 3.). Első írásunk szövegelemzés és a vita eredményeinek rövid ismertetése, a második az elméleti háttér tárja fel.

Gregor Gysi gondolatai jelentős mértékben hatottak a 2007. nyarán alakult baloldali párt programjára. Tanulmányozásuk azért számunkra is fontos lehet, tanulságokkal szolgálhat egy kommunista pártprogram kidolgozásához – annál is inkább, mert több helyen Marxra hivatkozik.

Gysi sok tekintetben reálisan tárja fel és magyarázza a Baloldal (Linke) párt jellegét, cselekvési lehetőségeit, egyben leplezetlenül kimutatja a párt politikai irányát: „szociáldemokrata és nem szocialista politikáról van szó, amelyet a Baloldal párt kénytelen követni.” Ez tiszta beszéd. Hangsúlyozza, s ezzel is egyet lehet érteni, hogy a párt a hagyományos

szociáldemokrácia által hagyott politikai úrt tölti ki, „mert a német szociáldemokrata párt eltávolodott a szociáldemokráciától”. Másutt ezt írja: „Az európai szociáldemokraták alkalmazkodása a neoliberalizmushoz, valamint a neoliberalis doktrína kritikátlan átvétele alapozta meg a Baloldal párt kialakulását és megerősödését.”

Gysi őszintén kimondja: „követeléseinknek semmi közük a társadalom átalakításához. Csupán annyit kívánunk elérni, hogy a szabályozás szintje és a piacgazdasági társadalmi beágyazottsága elérje a XX. század hetvenes és nyolcvanas éveire jellemző mértéket.” A cél tehát lényegében a „jóléti kapitalizmusnak”, az

állami beavatkozásos keynesianizmus módszereinek újjáélesztése. Vagy ahogy Gysi mondja: „vissza kell hódítani azoknak a területeknek a nagy részét, amelyeket dereguláltak, privatizáltak és liberalizáltak, hogy visszaszerezzük a társadalom széles döntési potenciáljának egy darabját. A közjavakat, mint az energia- és vízszolgáltatást, a csatornázást, a helyi és távolsági tömegközlekedést, a lakások egy részét, az orvosi ellátást, a kulturális intézmények jelentős részét, az iskolákat, főiskolákat és az oktatást magát vagy meg kell óvni a privatizációtól, vagy újra társadalmasítani kell.” Ez így első hallásra rokonszenvesen hangzik, Gysi azonban meg sem vizsgálja, hogy a mai globalizált profitversenyben van-e realitása e követelések teljesülésének.

Gysi leszögezi: „szükség van radikális kapitalizmuskritikára.” Általában reálisan mutatja be a jelenlegi német gazdaság helyzetét, a globalizáció hatásait, az utóbbi évek neoliberalis kapitalizmusának tár-

sadalmi következményeit és további veszélyeit. Utal a közgazdasági, szociális és ökológiai problémák összefüggéseire, a neoliberalizmus elleni harc szükségszerű nemzetköziségére (még ha csak európai dimenzióban is): „A nemzetállami cselekvési kereteket ki kell szélesítenünk, ki kell dolgoznunk az együttműködési stratégiát más – parlamenten belüli és kívüli – baloldali erőkkal az EU-ban.”

Milyen Gysi viszonya a szocializmus-hoz? Hosszú távra, elég homályosan, valamiféle „baloldali alternatívát” említ, amely „csak demokratikus úton győzedelmeskedhet, vagy még úgy sem”. Egyébként is, „egy forradalom nem egy önmagát élcsapatnak nevező és az igazság kizárólagos ismerőjének tétélező formáció által valósul meg”. Az új társadalom nem hasonlítana arra, amit annak idején szocializmusnak neveztek, mert „egy bürokratikus, parancs szerinti gazdaság ugyanúgy végezné, mint az államszocializmus: nem-termékív hiánygazdaságként. Ez egyben a szabadság és a demokrácia hiányát is elősegítené.” Gysi tehát nem ismeri el az egykori „létező szocializmus” pozitív vonásait, például a társadalmi tulajdonon és az egyenlőségben alapuló gazdasági demokráciát; arra pedig az ő álláspontjáról nincs rálátás, hogy elsősorban éppen a revizionista tendenciák vezettek a kelet-európai „szocializmus” átmeneti társadalmainak bukásához. „Remélem, társadalmunknak sikerül úgy megváltoztatnia magát egy társadalmi tanulási folyamat keretében, hogy – megőrizve a polgári korszak emancipációs vívmányait – képes lesz kiküszöbölni annak katasztrofális mozzanatait. Ez azonban teljesen véletlenül megfelel annak, ahogyan Marx elképzelte a szocialista társadalmat. (? A.R. és F.P.). A remény nem azt jelenti, hogy itt és most nincs mit tenni. Mostanában csak az történik meg, amit az emberek engednek megtörténni.”

Szóval már nem a tőke diktál, hanem „az emberek”? A társadalmi formációk különbségéről és a demokrácia konkrét tartalmáról Gysi nem vesz tudomást, inkább a polgári szociológia „modernitás” fogalmával zsonglörködik: „minden olyan szocializmus, amely egyfajta mázzal bevont modernitáskritikát űz, mivel számára az igazságosság és a demokrácia is gyanús, tulajdonképpen az autonómiát veszélyezteti.” A homályos fogalmazás ellenére nem kétséges: itt a polgári értelemben vett demokrácia válik az új társadalom kritériumává.

A reménybeli új társadalomban a piac „nem engedné kiiktatni magát”, viszont

„az állami, önkormányzati és szövetkezeti tulajdon a kulcsfontosságú területen és az alapszolgáltatások területén fontos marad, hogy megvalósulhasson a társadalmi és ökológiai vezérlés, hogy a politikának a gazdaság feletti primátusát, ezzel pedig a demokráciát biztosítani lehessen”. De nincs szó a társadalmi tulajdon radikális kiterjesztéséről, hiszen „ma a létező kapitalizmuson túli alternatíva teljes mértékben lehetetlennek tűnik”. „Olyan állapotot kell megvalósítanunk (a mai társadalmi keretekben! A.R. és F.P.), amelyben a társadalom újra képes saját maga irányítani a gazdaságát (mint a globalizáció előtt, az 50-es években? A.R. és F.P.) ... Ehhez ki kell dolgozni a gazdasági, társadalmi és ökológiai célok megvalósítási keretét”, amely magába foglalná az árak társadalmi kontrollját, a javak és a „munka” igazságos elosztását.

Hogy is van ez? A javak és a munkaidő igazságos elosztása a kapitalizmuson belül? Végül világosan kirajzolódik a mondanivaló lényege: „a kulcsterületek és a társadalmi alapellátások kivételével, fontos a méltányos, esélyegyenlőséget biztosító piac, mert meggátolja a túl nagy magánjellegű gazdasági hatalom létrejöttét, elősegíti a hatékonyságot és a termelékenységet, emeli a minőséget, és csökkenti az árakat”. Miben különbözik ez a felfogás a neoliberalizmusétól? Gysit láthatólag egyáltalán nem foglalkoztatja a mai piac monopoljellege, lényegi összefüggése a kapitalizmussal.

Végül egy olyan mondat Gregor Gysitől amellyel teljesen egyetérthetünk. Ezt írja: „Képzeldörönk nem terjed odáig (mármint Gysié és a Balpárté! A.R. és F.P.), hogy egy olyan társadalom képét rajzolja fel, amely nivellált kultúrájával,

politikai intézményeivel, sajátos művészetével, valamint termelési és fogyasztási módjával együtt túlvan a jól ismert kapitalizmuson.”

A műhelyvita résztvevői, bár elismerték Gysi több, főleg politikai állításának pozitívumait, erőteljesen bírálták G.G. több alap gondolatát: pl. azt, hogy axiómaként használja a „kudarcbba fulladt államszocializmus” fogalmát. A hozzászólók azon a véleményen voltak, hogy a tőkehaszon csökkenése törvényszerű tendencia, amelyet a globalizációs korszakban a tőke többek közt a jóléti maradványok leépítésével ellensúlyoz. A bérköltségek legkülönbözőbb módszerekkel való leszorításának (és a pénzügyi spekulációnak) az eredményeként a profitok jelenleg valóban szárnyalnak. Ilyen körülmények között felvetődik a kérdés, hogy a „munkavállalói” ellennyomás mennyire képes visszaszorítani a neoliberális támadást? Mennyire illúziórikusak vagy reálisak a Balpárt ezirányú célkitűzései?

Abban teljes egyetértés mutatkozott, hogy az európai és világméretű jobbrafordulás ellensúlyozása szempontjából a baloldali polgári szociáldemokrata radikalizmus megerősödése pozitív fejlemény. A Die Linke sikerei nyomán már a hagyományos szocdem SDP is kénytelen volt az utóbbi hetekben a „demokratikus szocializmusról” mint célról beszélni.

Magyarországon, ahol a szélsőjobboldali tendencia sokkal erősebb, talán még nagyobb jelentősége lenne, ha megjelenhetne a német Balpárthoz hasonló pártalakulat. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a kommunisták feladhatnák önálló arcukat, és feloldódhatnak egy ilyen típusú pártban.

Alpár Róbert és Farkas Péter

Vissza lehet-e térni a keynesizmushoz?

Megjegyzések Gregor Gysinek az új német baloldali párt társelnökének a marburgi egyetemen tartott előadásához.

Bevezetőben szeretném néhány példával illusztrálni, hogyan cáfolja meg Gysi elvtárs Gysi urat, miközben a végeredmény mégis az, hogy Gysi úr a legelemből logika legelemből szabályaira is fittyet hányva ráerőszakolja korlátolt előítéleteit Gysi elvtársra.

Első példánkban azonban Gysi & Gysi nem mint egymás antagonistái, hanem mint szimbióták tűnnek fel: Gysi Engelsre hivatkozik, miszerint a burzsoázia ha-

talomátvételének nemcsak a klasszikus francia, azaz radikálisan forradalmi útja létezik, hanem a békés angol is. (Ehhez kapcsolható Gysi úr azon megállapítása, hogy „megváltás vagy átlendülés – értsd: szocializmus – csak demokratikus úton győzedelmeskedhet, vagy még úgy sem.”) Ne firtassuk különösképpen az angol átmenet békés jellegét, amikor szárazon illett tartani a puskaport, és alkotmányosértő királyi fej hullott a porba, mivel valóban a francia forradalmi út volt a klasszikus. Csak arról nem lenne szabad megfeledezni, hogy a burzsoá hatalomátvétel során kizsákmányolókat váltottak le kizsákmányolókat, vagy kötöttek egy-

mással kompromisszumot, míg a „megváltás, vagy átrendülés” = szakítás az ember ember általi kizsákmányolásának évtizedes hagyományával.

Gysi szerint a fejlett tőkésállamokban 1945 után – nem függetlenül a „létezett szocializmus” keltette demonstrációs hatástól – „egyfajta jóléti államot” hoztak létre. Milyen alapon? Gysi szerint a növekedési és termelékenységi mutatók jók voltak, és ami a legfőbb: „a haszon kielőgítő volt”.

Miért szűnt meg ez a jóléti rendszer? Gysi, nem említve az okok között a gyengülő demonstrációs hatást – én sem tekintem fő oknak –, rögvést a lényegre tér: „a tőkehaszon csökkenő tendenciát mutatott.” Gysi „a tőkehaszon”, – a profit – csökkenő tendenciáját azzal okolja meg, hogy az általa összefoglaló néven fordizmusnak nevezett anyagi termelőerők elavultak.

Az ideológia terén ez abban mutatkozott meg, hogy a kapitalizmus keynesiánus legitimációját felváltotta először a kínálati gazdaságtani, majd a neoliberalis legitimáció.

A neoliberalis legitimáció legveszélyesebb és egyben legundorítóbb kulcskategóriája – mint erre Gysi elvtárs egyébként helyesen rámutat – az *öngondoskodás*. Ez a fogalom „olyan színben tünteti fel a gazdasági rendszer veszteséit, mint akik képtelenek önmagukért felelősséget viselni.”

Gysi érzékelteti, hogy a néptömegek elégedetlensége – úgymond – „a kapitalizmus ma uralkodó neoliberalis formája ellen” fordul. (Mi inkább úgy mondanánk: a transznacionális monopolkapitalizmus ellen.) Még arra is utal – óvatosan ugyan, korántsem egyértelműen –, hogy rossz vége is lehet ennek. Mondandóját a magunk nyelvére fordítva, alkalmasint arról van szó, hogy a kommunizmus eszmei és szervezeti szétesettsége miatt, a jelenlegi viszonyok a fasizmus melegét alkotják.

Gysi szerint a modernizáció – értsd: a kapitalizmus – létrehozta a felvilágosult, emancipált embert, aki mentes a természet babonás imádatától, és a vallási babonák intézményei sem kötik gúzsba. Ezek az emancipált emberek azonban érintkezésük során egy idegen, öntörvényű hatalmat hoznak létre: a piacot, amely egyre inkább elterpeszkedik életük minden szféráján, és külső kényszerként uralkodik rajtuk. Így „az általános cserekereskedelemben ez az emancipációs folyamat azok számára válik leginkább idegen hatások forrásává, akik csak munkájukkal rendelkeznek”. – Gysi

tehát megállapítja, hogy az általános modernizáció és emancipáció keretei között vannak emancipáltabbak és kevésbé emancipáltak. Talán *osztályokra* gondol? Mindenesetre – Habermas-szal, a filozófussal egyetértve – levonja azt a következtetést, hogy a piacot nem lehet demokratizálni, és „nemkívánatos mellékhatásain túlmenően is korlátozni kell”.

Foglaljuk össze az eddigieket.

Gysi kimondja: az, amit felszínesen keynesi gazdaságpolitikának, jóléti államnak neveznek, a termelőerők akkori fejlettségi szintjén, a termelés társadalmasodásának akkori fokán nem más, mint *a tőke egyetlen lehetséges létmódja*. És nem azért szűnt meg, mert az áruló szociáldemokraták még árulóbbakká lettek, hanem azért, mert az új termelőerők és a termelés további társadalmasodása új létmódot követelt a tőke értékesülése számára: a *transznacionális monopolkapitalizmus* létmódját. És tegyük hozzá: bármilyen erős lehetett volna a fasizmust legyőző forradalmi Szovjetunió demonstrációs hatása, a korabeli jóléti államokban jövedelmet „lecsorgatni” csak az ún. „harmadik világ” proletárjainak arcátlan kizsákmányolása árán lehetett.

Amikor tehát Gysi úr leírja azt, hogy „mi” – mármint az új párt, amely a „Baloldal” nevet viseli – „a keynesi időkhöz akarunk visszatérni”, vagy éppen zavart elmeállapotban volt, vagy egyszerűen csak népet akart ámítani.

Úgyanerről van szó akkor is, amikor Gysi úr a transznacionális monopoltőke nemzetállami vagy akár EU-s megrendszabályozásáról, megadóztatásáról, a pénzpiacok regulációjáról, a visszaállamosításról beszél. A termelőerők mai fejlettségi fokán a *tényleges* termelés élőmunka-igénye hihetetlenül alacsony, és a tőke ezt a rendkívül kevés munkamennyiséget a lehető legkevesebb munkából akarja kikényszeríteni. Ezért a telephely- logika, telephely-politika a mindenkori hatalmon lévő polgári kormányok részéről egyáltalán nem valami eszemient dolog. Ha nem akarnak társadalmi felfordulást, a mainál is nagyobb tartós munkanélküliséget, akkor igenis versenyezniük kell a tőke kegyeiért, hogy az inkább az ő állampolgárait zsákmányolja ki a szomszédé helyett.

A világméretű munkamegosztás mai körülményei közepette a tőke nemzetállami, de akár EU-s keretek közötti „megrendszabályozása” átmenetileg magukat a széles néptömegeket sújtó elsősorban.

Gysi „a kapitalizmuson túlmutató tár-

sadalmi perspektíváról” is szól. (Mily bájos elnevezése ez a szocializmusnak és a kommunizmusnak!) Két témát pendít meg ezzel kapcsolatban: a piacét és a tulajdonét. Az utóbbit ilyen általánosságban, minden jelző és megszorítás nélkül. Számára nem létezik hűbéri tulajdon, nem létezik az ember mint a tulajdon tárgya, azaz a rabszolgatulajdon, nem létezik a termelési eszközök magántulajdonának monopóliuma, azaz a tőkés magántulajdon, és különösen nem létezik a közösségi, még kevésbé a társadalmi tulajdon. Számára csak „a híres tulajdonkérdés” létezik. Ami nem más, mint a tőkés magántulajdon. Amit bizony a „társadalmi perspektívában” semmiféle sérelem nem érhet. Ebben az esetben pedig nincs is szó két témáról, mivel „a tulajdon” magába foglalja, maga után vonja a piacot.

A „túlmutató társadalmi perspektívában” – írja Gysi – „olyan állapotot kell elérnünk, amelyben a társadalom *újra képes lesz* saját maga irányítani gazdaságát”. De hát – ezt már mi kérdezzük – mikor volt képes erre eddigi történelme során a társadalom? Soha! Ha ez a „túlmutató társadalmi perspektíva” a tőkés magántulajdonon alapul, vagyis szükségképpen *piacgazdaság*, amely *újra képes lesz* maga irányítani önmagát, akkor ez a felvázolt eszmény semmi más, mint a keynesi idők újjáélesztésének lázálma. „A keynesi időkhöz akarunk visszatérni” – mondja Gysi. Úgy véli tehát, hogy tőkés alapokon ugyan nincs visszaút a keynesizmushoz, de talán mégis sikerülhet a visszatérés, ha szocializmussá kereszteljük át.

* * *

Ha teljesen jóhiszeműen közelítünk Gysi előadásához, és nem feltételezzük, hogy sanda szándék vezérelné, vagy bértollnok lenne, akkor meg kell vizsgálnunk, mi az oka, mi váltja ki ezt a totális eszmei és logikai zűrzavart.

Valószínűleg az, hogy ő, mint a volt NDK volt állampolgára, megtapasztalta a „létezett szocializmust”, ami bizony – nem világtörténelmi perspektívából tekintve – nem volt leányálom. (Bár utólag sokunknak még békaperspektívából is annak tűnik.) Persze, maga az emberi létezés sem leányálom, hiszen – mint Marx írja – a civilizált embernek, ép-púgy, mint a vadembernek nap, mint nap meg kell küzdenie a *természettel*, hogy fennmaradhasson. De az már nem szükségzerű, hogy ráadásul még embertársával is kénytelen legyen megküzdeni, gyakran méltatlan és egyenlőtlen feltételekkel. Az egykori „létező szocializmus-

ban” létezett küzdelem ember és ember között, létezett politikai elnyomás, represszió, nem is mindig a kellő irányban. De a politikai hatalomnak mindig osztálytartalma van. Hatalomról, elnyomásról osztálytartalom nélkül beszélni vagy üres fecsegés, vagy – korunkban – a burzsoázia pátyolgatása.

Már Marx kimutatta, hogy a kapitalizmus és a szocializmus között szükség van egy átmeneti időszakra, amelynek politikai uralmi formája a proletariátus for-

radalmi diktatúrája. Lenintől azt is tudjuk, hogy 1.) ezt a diktatúrát semmiféle (jogi értelemben vett) törvény nem korlátozhatja, és 2.) ez az átmenet a legbonyolultabb és a legkegyetlenebb osztályharc időszaka. Olyan időszak, amikor hol előre megyünk, hol hátrálunk, olykor pedig a legképtelenebbnek látszó kompromisszumokat kötjük meg.

Mi már azt is tudjuk, hogy ez az átmenet nem lehet néhány éves időszak.

Hogy hány évtized? Azt a majdani körülmények fogják eldönteni.

De egy bizonyos. Ha nekünk, kommunistáknak, nem vésődik tudatunkba az egyszeregy bizonyosságával az, hogy az ún. „létezett szocializmus” *átmeneti időszak* volt, és hogy az átmenet, a forradalmi diktatúra megkerülhetetlen, akkor sem elméletileg, sem szervezeten, sem politikailag egy tapodtat sem jutunk előre.

Juhász János

Csak kenyéren...

Oroszországban a kenyérárak a múlt évhez képest már 10%-kal nőttek, és fennáll a veszély, hogy hamarosan a kétszeresére emelkednek. A létminimumba tartozó minimális élelmiszer-mennyiség ára a január-július időszakban 17,1%-al emelkedett. Mit jelent ez a lakosságnak?

M. Gyeljagin ismert közgazdász szerint az országban 12 millió ember nem tud jóllakni. Főleg kenyeret esznek, mert az a legolcsóbb. És vodkát isznak, természetesen ebből is a legolcsóbbat, amelytől megvakulnak, és átlag 20 évvel korábban halnak meg, mint Európában.

Az Összorosz Közvéleménykutató Központ vizsgálatai szerint az oroszor-

szági lakosság 41%-a az összes jövedelmének 50-74%-át élelmiszerekre költi, a lakosság 16%-a pedig majd minden jövedelmét (75%-ot vagy többet). A „reformok” eredményeként az egy főre jutó táplálék tekintetében Oroszország a világ ötödik helyéről az ötvenedikre jutott.

Oroszországban a lakosság leggazdagabb 10%-ának és legszegényebb 10%-ának jövedelme közti különbség a szovjet korszak végére 4,5-szeres volt, 2005-re pedig már 15-szörös, az egyik legmagasabb a világon. A bankban tartott pénzeszközök 85%-a, a tulajdonból származó jövedelmek 92%-a a lakosság 15%-áé. Ugyanakkor a hivatalos adatok szerint

minden második egy-gyermekes család a szegénységi szint alatt él. A kétgyermekeseknél ez az arány 65%-os, a háromgyermekeseknél 85%. 1960-hoz képest a *halálózási arány a háromszorosára* nőtt. A lakosok élettartama szerint Oroszország ma a világon a 122. helyet foglalja el.

Ha elmegyünk a szupermarketbe, és lelkesedünk, hogy milyen gazdag lett a választék, ne feledjük, hogy korábban ugyan gyakran sorban álltak a kolbászáért, de nem kolbászból lett több, hanem az emberek jövedelem híján be sem tudnak állni a sorba...

Anatolij Baranov cikke alapján

Orosz Nobel-díjasok a tudomány és az oktatás világi jellegének megőrzéséért

Az Orosz Tudományos Akadémia tíz tagja, köztük Zsoresz Alfjorov és Vitalij Ginszburg Nobel-díjas, előbbi az Oroszországi Föderáció Kommunista Pártja (OFKP) dumafrakciójának tagja, nyílt levéllel fordult a Föderáció elnökéhez, Vlagyimír Putyinhoz.

Az akadémikusok nyugtalanságukat fejezik ki levelükben amiatt, hogy „az egyház aktívan behatol a társadalmi élet minden szférájába”, így a tudományba is. Az akadémikusokat felháborították a legutóbbi Orosz Nemzeti (pravoszláv) Világszínhatározatai (amelynek kidolgozásában részt vett az OFKP elnöke, G. A. Zjuganov is.) A színhatározat azt javasolta a kormánynak, hogy vegyék fel a pravosz-

láv kultúra és etika alapjainak oktatását a tanrendbe, a „teológia” szaktárgyat pedig a Tudományos Minősítő Bizottság szaktárgyainak jegyzékébe.

„Milyen alapon kell a tudományos diszciplínák közé sorolni a teológiát, amely a vallási dogmák összessége? Minden tudomány tényekkel, logikával, bizonyítékokkal dolgozik, de semmiképpen sem a hittel” – mondja a nyílt levél. Ráadásul az ilyen tárgy bevezetése a soknemzetiségű országban diszkriminációt jelent minden más vallással szemben. „Tiszteljük a hívők érzéseit, és nem célunk a vallás elleni harc. De nem maradhatunk közömbösek, amikor a tudományt próbálják megfosztani hitelétől.”

Az aláíró tudósok példákat hoznak fel arra, hogy „az egyház beépült a fegyveres erőkhöz”, a tömegtájékoztató eszközök pedig széles körben vallási szertartásokat propagálnak. A levél szerzőinek véleménye szerint mindez az Alkotmány megsértése, amely világosan szól arról, hogy Oroszország világi állam.

Az úgynevezett „pravoszláv közvélemény” természetesen dühödten reagált az akadémikusok levelére. A „Népi Zsinat” nevű „pravoszláv-hazafias mozgalom” a moszkvai ügyészséghez fordult, követelve, hogy vonják büntetőjogi felelősségre Vitalij Ginszburg Nobel-díjast, az Oroszországi Tudományos Akadémia tagját, mert „viszályt szít a vallások között”. Azt, hogy milyen vallások között szított viszályt az ateista Ginszburg, nem fejtették ki.

Forrás: <http://www.cprf.info>

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 90. évfordulója alkalmából, november 7-én, szerdán 15 órakor – más civilszervezetekkel együtt – emlékkonferenciát rendezünk a Zsigmond tér 8 sz. alatt. Neves tudósok tartanak előadást a Nagy Októberi Szocialista Forradalom jelentőségéről és a mának szóló üzenetéről. Mindenkit várunk!

Mozgalmi hírek a nagyvilágból

Az Oroszországi Föderáció Kommunista Pártjának kongresszusa

Szeptember 22-én lezajlott az OFKP XII. (rendkívüli) kongresszusának első szakasza. A küldöttek megvitatták a párt választási programját, a választási felkészülés feladatait, elfogadták a jelölőlistát. Az Orosz Föderáció Szövetségi Tanácsa Állami Dumájának választásaira 523 jelöltet állítottak. A listát G. Zjuganov, Zs. Alfjorov és N. Haritonov vezeti.

A kongresszus felhívást fogadott el „Oroszország polgáraihoz!” címmel.

Összeül a Kínai Kommunista Párt 17. kongresszusa

A Kínai Kommunista Párt kongresszusa október 15-én kezdődik. A kínai szakértők szerint a kongresszus a reform és a nyitás kulcsfontosságú időszakában ül össze. Jelek szerint a kongresszus során összegzik a reform és a nyitás politikájának végrehajtása óta eltelt közel 30 év során szerzett tapasztalatokat, hogy elősegítsék a tudományos alapra épülő fejlesztést és a „harmonikus társadalom” felépítését. A kongresszus eredményei minden bizonnyal nagy hatással lesznek Kína további fejlődésére.

(Forrás: a kínai Rádió honlapja.)

A kommunista és munkáspártok a NOSZF 90. évfordulójára készülnek

A kommunista pártok nemzetközi munkacsoportja Minszkbe, november 3-5-re összehívta a testvérpártok soros találkozóját. A tanácskozást az Októberi Forradalom 90. évfordulója alkalmából rendezik meg, és az időszerű tanulságoknak szentelik. A házigazda Belorusszia Kommunista Pártja és az Oroszországi Föderáció Kommunista Pártja meghívta a testvérpártok képviselőit a november 6-7.-i moszkvai megemlékezésekre és tudományos konferenciára is. Eddig több mint 60 kommunista, baloldali szocialista és munkáspárt jelentette be részvételét a találkozón.

Nagy háborúellenes felvonulás Washingtonban

Szeptember 14-én közel 100 000 ember vonult fel a Fehér Háztól a washingtoni Capitoliumig, követelve a kormánytól, hogy haladéktalanul vessen véget Irak

megszállásának. A menet élén iraki veteránok haladtak családtagjaikkal.

A felvonulók tömött sorokban haladtak a nyolc sávú Pennsylvania Avenue-n. Mielőtt elindultak volna, *Cindy Sheehan* háborúellenes aktivista, az iraki háború egyik elesett katonájának édesanyja beszélt a tömeghez. „Itt az idő, hogy saját testünkkel torlaszoljuk el az utakat, és kimondjuk: Elegünk van!” A tömeg egy emberként harsogta a jelszavakat. „Mit akarunk? Hozzák haza a katonáinkat! Mikor akarjuk? Most!”

A tiltakozók elárasztották a gyepes térséget a Capitolium déli oldalán. A lépcsőknél, szemben a rohamrendőrség pajzsos-botos sorfalával, ünnepélyes szertartáson emlékeztek meg az elesettekről. Több mint 5000 tüntető jelképesen a földre feküdt. 197 tüntetőt, köztük számos háborús veteránt, a rendőrök leterptek és bilincsbe verve őrizetbe vettek, amikor megkísérelték átadni háborúellenes üzenetüket a Kongresszusnak. A békés tüntetőket, akik semmiféle provokációval nem adtak okot a beavatkozásra, bors-sprével szórták meg.

A tüntetések folytatódnak.

A görög kommunisták választási sikerei

A Görög Kommunista Párt csaknem megkétszerezte mandátumainak számát a közelmúltban lezajlott országos választásokon. A két vezető párt – a burzsoá Új Demokrácia (ND) és a szociáldemokrata Pánhellén Szocialista Párt (PASOK) –,

amely a katonai diktatúra 1974-es bukása óta kezében tartja az ország politikai életét, jelentősen visszaesett.

A GKP Központi Bizottsága az eredményekről közzétett első értékelésében ígéretet tett: a párt mindent el fog követni, hogy megfelelően szavazói elvárásainak. Külön kiemeli az értékelés, hogy *nagy számban szavaztak a pártra fiatalok*, akik most először nyilvánítottak bizalmat a kommunisták iránt. A párt arra törekszik, hogy megszilárdítsa velük a kapcsolatait, mind a politikai cselekvésben, mind a kapitalizmus alternatívájáról folytatott párbeszédben. A KB mindamellett figyelmeztet arra is, hogy a népi elégedetlenség ellenére, a két vezető burzsoá párt magas szavazati arányt ért el.

Új fejlemények Nepálban

A Nepáli Kommunista (Maoista) Párt (CPN – M) miniszterei lemondtak az Ideiglenes Kormányban viselt tisztségükről, követelve a monarchia megszüntetését. Bejelentették: ha a békés tömegtiltakozásokkal szemben bárki is erőszakot alkalmazna, a párt ismét fegyverbe szólítja tömegeit.

A párt felhívására hatalmas tömeg gyűlt össze Katmanduban, az ország fővárosában, hogy sürgesse a köztársaság kikiáltását. (A tömeggyűlésről közölt sajtófotón szinte csupa fiatal arc látható. *A szerk.*) A párt egyidejű „ajtóról ajtóra” haladó felvilágosító kampányt és tömeggyűlés-sorozatot indít a királyság egyszer s mindenkorra való eltörléséért. ■

Tüntetők a nepáli fővárosban

NAGYÍTÓ

Antiimperialista volna az amerikai Demokrata Párt?

A kongresszusi demokraták menetrendet kívánnak elfogadtatni az USA erőinek Irakból való kivonására. A Demokrata Párt tudatában van annak, hogy jelenlegi kongresszusi többsége a háborúval szembeni népi elégedetlenség eredménye. Ilyen körülmények között nem volt más választása, mint fellépni a kormányzat iraki politikájával szemben. Súlyos hiba lenne azonban ebből arra következtetni, hogy az USA-ban a Demokrata Párt általános antiimperialista álláspont felé tolná el. *David Rieff* a „New York Times Magazine”-ban, „De ki van a következő háború ellen?” című cikkében hangsúlyozta: a demokrata vezetőket nem egyszerűen a jelen háborúval szembeni megkésztet, korlátozott szembenállásuk alapján kell megítélni, hanem a „következő háborúhoz” való viszonyuk alapján is. Itt a demokrata vezetés szorosán lépést tart a kormányzattal, hangsúlyozva, hogy az Irán elleni katonai beavatkozásnak napirenden kell maradnia. A cikkíró kiemeli: a vezető demokraták, „úgy tűnik, nem azért foglalnak állást az iraki visszalépés mellett, mert kívánatos lenne a csapatokat hazahozni, hanem mert szívesebben vetnék be a csapatokat másutt”: Afganisztánban, Iránban, Darfurban, vagy más forró pontokon világszerte.

www.monthlyreview.org

Irak: 1,2 millió halott

A magyar sajtó hírt adott arról, hogy Greenspan, az USA jegybankjának szerepét betöltő FED korábbi híres elnöke, új könyvében elismeri, hogy az iraki háború elsősorban „az olajról szól”. Azt azonban a hazai sajtó többnyire elhallgatta, hogy Greenspan, tudományos intézetek adataira hivatkozva, az iraki háború halálos áldozatainak számát már 1,2 millióra (!) becsüli.

The Observer 2007. szeptember 16.-i közlése alapján

Film

Michael Moore-nak, az ismert amerikai független filmesnek új dokumentumfilmje, a „SICKO”, összehasonlítja Kuba ingyenes egészségügyi rendszerét az Egyesült Államokéval. Moore ingyenes kezelésre vitt Kubába nyolc amerikai, akik önkéntesként vettek részt a 2001. szeptember 11. utáni mentésben, és ott megbetegedtek. A tapasztalatok alapján Moore a legnagyobb elismeréssel szól filmjében a szocialista Kuba egységes egészségügyi rendszeréről. A film egyben *gyilkos vádirat az USA gyógyszer- és egészségbiztosítási ágazatai ellen, mert a profithoz igazodnak, és milliókat hagynak biztosítás nélkül.*

Felhívjuk kedves olvasóink figyelmét, hogy Moore SICKO című filmjét

a magyar mozik hamarosan bemutatják!

Venezuela

Hugo Chávez venezuelai államfő új oktatási törvényt készít elő, amely már a tervezet megjelenése előtt nagy vitát váltott ki. Több oktatási vezető azzal „vádolja” a caracasi kormányt, hogy a szocializmus eszméjét kívánja belenevelni a gyerekekbe.

Chávez kifejtette: meg kell változtatni a történelem-tankönyveket, mert nagyon európai központúak, a tanároknak pedig fel kell hagyniuk a kapitalizmus dicsőítésével. „Nem engedhetjük meg (a tanároknak), hogy mérgezzék gyermekeinket a régi sémákkal, amelyek a kapitalizmust, a fogyasztói szemléletet magasztalják” – mondta. Hangoztatta: a magániskoláknak alkalmazkodniuk kell az alkotmányhoz, a nemzeti oktatási rendszerhez. Ha valakinek ez nem tetszik, akkor bezárják iskoláját.

Chávez az idén államosította az olajipart, az elektromos és távközlési vállalatokat; ugyanezt tervezi a magánklinikákkal és a bankokkal is.

<http://www.nol.hu/cikk/464456/>

(Összeállításunk Szende György és Széchy András fordításai alapján készült.)

A következő röpirat először a Népszabadságban jelent meg. Fontossága miatt mi is közöljük.

Szégyen

Mint a Népszabadság hírt adott róla, a kelet-európai szociáldemokrata és szocialista pártok közül egyedül csak az MSZP nem írta alá az amerikai rakétapajzs csehországi és lengyelországi telepítése elleni tiltakozást. Ez számomra felfoghatatlan mértékű politikai és erkölcsi hanyatlás megnyilvánulása.

Egy párt, amelynek ilyen gyáva vezetősége van, bukásra van ítéelve. Ráadásul a döntés politikai szempontból tökéletesen ostoba. A tervezett rakétapajzs biztonsági szempontból a legjobb esetben értelmetlen. Az utolsó csatlós szindróma?

Miről szól ez? Fizet ezért Amerika akár egy pennyt is? A háborús tébolyban szenvedő, szélsőségesen konzervatív Bush fogja megvédeni a szocialistákat Magyarországon? Ráadásul, – ez a hab a

tortán – Szekeres Imre a magyar szocialisták nevében adja elő a túrhetetlen döntést, izolálva így a magyar szocialistákat a kelet-európai régióban, lejárta sajtó pártja támogatóit a békeszerető emberek körében. Szekeres csak a maga nevében nyilatkozzon az amerikai fegyverkezési verseny támogatásáról, mert én egyetlen szocialistával vagy baloldali emberrel nem találkoztam, aki ezt a képtelen döntést támogatná. Mint Kelet-Európa történetével foglalkozó egyetemi tanár is, éppen a régió békéjének megőrzése és mindenfajta fegyverkezési vetélkedésből való kimaradása érdekében tiltakozom az MSZP vezetőinek szégyenteljes döntése ellen. Elvbarátaim nevében is követelem a döntés megváltoztatását! Ady és József Attila forogna a sírjában.

Krausz Tamás történész

Előfizetési felhívás

Az **Ezredvég** irodalmi, művészeti és társadalomkritikai folyóirat, a művészeti baloldal egyetlen havi rendszerességgel megjelenő folyóirata.

Előfizethető a 11784009-20300027 számú

OTP számlán.

Vidékre a szerkesztőség levélcímén is megrendelhető:

1431 Budapest, Pf.: 182

Előfizetés egy évre:

2880 Ft., fél évre 1440 Ft

Előfizetőinknek a folyóiratot

postán küldjük ki.

Az **Ezredvég** Alapítvány az 1% felajánlásával is támogatható.

Adószámunk a következő: 19656874-2-41

ezredvég

A következő nyilatkozat – a sajtószabadság nagyobb dicsőségére – nem jelent meg a magyar sajtóban. Megjelent viszont a "junge Welt" c. német baloldali napilap 2007. szeptember 8-9-i számában.

AZ ANTIFASISZTÁK KÖZÖSSÉGÉT TÖMÖRÍTŐ MAGYAR ANTIFASISZTA LIGA ÉS A MEASZ NYILATKOZATA A SZABADSÁG TÉRI SZOVJET KATONAI EMLÉKMŰ ÚJABB MEGGYALÁZÁSA ALKALMÁBÓL

A magyar társadalom lassan megszokja, hogy hazánkban mindennaposá válnak a neofasiszta provokációk.

1. Magyarországon a szélsőjobboldal, a neonáci és fasiszta csoportosulások szabadon szervezkehetnek, a szociálliberális koalíció politikai gyávaságból és rövidlátásból képtelen hatékony intézkedéseket hozni a neofasiszta, újnnyilas politikai szerveződésekkel szemben.

2. A koalíció sem a jelenség okainak, sem társadalmi veszélyességének feltérképezésére nem volt képes.

3. Megdöbbentő módon a Köztársaság elnöke, Sólyom László és a parlamenti ellenzék főereje is hallgat, miközben az ún. Magyar Gárdához hasonló újfasiszta provokációk egész sorát figyelhetjük meg az elmúlt hónapokban.

4. A rendőrségben nyilvánvalóan nincs meg a kellő elhatározottság az alkotmányellenes erők felszámolására.

5. A magyar Parlament képtelen olyan világos törvényi helyzetet teremteni, amelyben a rendőrség megfékezhetné a neofasiszta randalírozást.

6. A Magyar Köztársaság Kormányának kötelessége – a Párizsi Békeszerződés előírásai és szelleme alapján – az újfasiszta tevékenység elfojtása és a világháborús koalíció emlékének őrzése.

Tiltakozunk, és folytatjuk a magyar társadalom antifasiszta erőinek összefogását, a humanista társadalmi ellenállás megszerzését.

2007. augusztus. A MAL Ügyvivő Testülete és a MEASZ elnöksége

Teletext Olvasói levél

Augusztus 25.-én bekapcsoltam a teletextet, mert elfelejtettem, hánykor kezdődik a Magyar Gárda elleni antifasiszta tiltakozás. A belföldi hírek között három új hír szerepelt, az egyik a magyar gárda esküje volt. Erről részletes információt közöltek, hely, időpont, stb. Az ellenmegmozdulásról ezzel szemben egyetlen tőmondatban, az utolsó sorban adtak tájékoztatást.

Annyira dühös lettem, hogy felhívtam a TV-t, sikerült beszélmem az ügyeletes szerkesztővel. Azt mondta, ők az MTI közleményét adták le. Rövid vita után, amikor pártatlan tájékoztatást kértem, az ügyeletes belátta igazamat, és megígérte, hogy leadják az általam kért információt. Külön főcímmel, időponttal, stb. Két perc után meg is jelent.

Nagy jelentősége ugyan nincs ennek, csak azt illusztrálja, hogy a szervezők, egy kis odafigyeléssel, nagyobb eredményeket érhetnek el. Már persze, ha az a céljuk, hogy ne csak formális, hanem valódi ellenállás bontakozzék ki a növekvő fasiszta erők ellen.

Szegő Éva
Budapest

Hova lett a sok virág?

Már csak azoknak tűnik fel, mint pusztul, mint szűkül a Városliget zöldterülete, akik ismerték a Liget páratlan szépségű növény- és állatvilágát. A többséget csak a szórakozás, a természetpusztító rendezvénysorozatok érdeklik. Az illetékes hivatal pedig a bérbe adott területekből befolyó összeg, amelyből természetesen éppúgy soha nem telik a zöldterület rehabilitációjára, mint ahogy nem telik a kiemelt övezetet (a Széchenyi gyógyfürdőt és a Koós Károly sétányt) kivéve az öntözésre és nyáron a kutak működtetésére sem.

Tellett viszont az időkerékre 280 millió forint, működtetésére évente több mint 10 millió, és 700 millió az 1956-os emlékműre. Utóbbinak felállítása nemcsak fakivágással és a volt szökőkút megszüntetésével járt, de az emlékmű mögötti területet is elvették a nagyközönségtől egy „Az emlékhely területén mindenki csak a saját felelősségére tartózkodhat!” feliratú táblával – természetesen angolul is.

Felújították a Műjépgályát (új technológiai épület- és hűtőgépezet) 1 milliárd forintért a főépület mellett. Állítólag beleillik a tóparti épületegyüttesbe, de ha

nem, az sem számít, a tónak ezt a részét évek óta úgysem töltik fel vízzel, viszont ott tartották az Adidas Streetball fesztivált, a rali bajnokságot és egyéb sátras vagy pavilonos zenés rendezvényeket, sörfesztiválokat (bár állandó sørsátor üzemel a Ligetben), és egy-egy magánember születésnap partiját – hisz mindez beleillik a környezetbe!

A Petőfi Csarnok vasárnaponként bolhapiacnak ad otthont, ami természetesen autóforgalommal jár éppúgy, mint minden más ott tartott „koncert”, és aki árut hoz vagy visz, attól igazán nem várhatjuk el, hogy tekintettel legyen a parkosított területre.

A Millennium Szalon az Olof Palme sétányon is kiveszi részét a rendezvényekből, néha reggel hatig szól a bum-bum „zene”. Körülötte szemét, a Zsolnay-majolikákkal díszített reneszánsz épület is pusztulóban, akárcsak a növényzet.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum is a túlélésért küzd. Főbejáratánál kürtőskalács- és egyéb ételárusok.

De itt a Városligetben tartják még a politikai gyűléseket, a rendőrnapot, a tűzoltónapot, az egészségmegőrző napot, a

hönvédség napját, a gyermeknapot, a borfesztivált, egyszóval mindent, ami zajjal és szeméttel jár — tűzijátékokkal fűszerezve..

Térfigyelő kamera (45 millió forint) pásztázza a Városligetet, 30 millió forint működtetési díj ellenében. Ki tudja, mit figyelnek? Churchill szobrát biztosan nem, hiába van egy kamera ráirányítva. Elvégre a véleménynyilvánítás szabad, a vörös festéket pedig (pénzért, sokért) le lehet mosni.

A magyar mezőgazdaság fejlesztéséért sokat tett nagyjaink: Nagyváthy János, Pethe Ferenc, Tessedik Sámuel, Mitterpacher Lajos nem vonzzák a fal-firkásokat. Minden bizonnyal zavarba ejti őket a velük szemben, a múzeum oldalában 2000 körül elhelyezett Lugosi Béla-portré, pedig a művészt nem is Drakulaként ábrázolták. Persze lehet, hogy sor kerül rájuk is, ha már Benedek Elek, Somlyó Zoltán, Füst Milán szobrait ledöntötték, összetörték, és Pósa Lajos szobrát, Tompa Mihály emlékoszlopát már évekkel ezelőtt összerondították. De nem maradt egyetlen trafóoldal sem üresen. Monomániáik eléggé unalmasak, általában arról szólnak, hogy a cigány bűdös, a zsidót pedig irtani kell. A feliratok évek óta senkit sem zavarhatnak.

A Múcsarnoktól a Dvořák sétányig az

egész Olof Palme sétányt bérbe vették a távolsági buszok, télen a korcsolyakedvelők autóival osztva meg a széles utat. Valójában minden tiltótábla ellenére is az egész Városliget remek parkolóhelynek bizonyul. A kerékpározást kedvelők a gyalogosok életét veszélyeztetik, a növényeknek meg már minden mindegy. Az extrém sportok hívei ásókkal alakították át a Király-dombot holdbéli tájjá.

Az értékek iránt vak, pénzhajhászó korunknak áldozatul esnek a Liget leg szebb fái, cserjéi, és eltűnik az élővilág: mókusok, sünök, harkályfélék, rovarok. Nemcsak életterük szűkül; fény-, zaj-, lég- és egyéb szennyezés (sörös dobozok, üdítő flakonok, rongyok, kidobott háztartási gépek stb.) teszi elviselhetetlenné számukra a környezetet. És ha ez mind nem elég, a még meglévő növényzetnek a kertészet hozzá nem értésével, szárazsággal, viharokkal kell dacolnia.

Valóban, miért is venné észre a tömeggé degradált, természettől elidegenített, kulturális tradícióitól megfosztott, már csak kereskedelmi értékben, szórakozásban gondolkodó ember a haldokló tulipánfát, amely a nem is oly régen még viruló, ám mára trágyadombbá vált botanikus kert többi növényritkaságával együtt úgyis hamarosan a feledésbe merül?

(A városligeti beruházásokra vonatkozó összegek megtalálhatóak az interneten.)

Horák Magda

Churchill szobra a Városligetben.

Horogkeresztet pingáltak rá, meg egy átfogó értékítéletet: „BÜDÖS ZSIDÓ”.

A MARX KÁROLY TÁRSASÁG KÖZLEMÉNYEI

• **Társaságunk júniusi központi fórumán** „A szocializmus felé halad-e Kína?” címmel tartott vitabevezető előadást *Jordán Gyula* történész, az ELTE nyugdíjas tanára. A korreferátumot *Farkas Péter* tartotta. Az előadásokban és a vita során az a kérdés állt előtérben, hogy a gazdaságban alkalmazott kapitalista módszerek hogyan hatnak az emberek gondolkodásmódjára, milyen szociális és politikai következményeik vannak. A hozzászólásokban erősek voltak az aggodalom hangjai.

• **Szeptemberi fórumunkon** *Ribánszki Róbert* tartott előadást „Kádár közelében ellenforradalomtól ellenforradalomig” címmel. A hallgatóság betekintést nyert Kádár János gondolkodásmódjába, kompromisszumokra törekvő döntéshozatali módszereibe.

• **Októberi központi fórumunkat** a szokásos időpontban, a hónap harmadik péntekén, 19-én 16 órakor tartjuk Zsigmond téri helyiségünkben. A téma: a Ma-

gyarországi Munkáspárt 2006 kongresszusi programjának vitája. Bevezetőt tart *Wirth Ádám*, Társaságunk alelnöke.

• **Novemberi fórumunkon**, 16-án 16 órakor, előre láthatóan a forró ősze helyettesítői helyzete lesz a napirend.

• **Műhelyvita** keretében vitattuk meg augusztus 28-án *Gregor Gysinek*, a német Baloldal párt főideológusának előadását pártja általános irányvonaláról. A Dialektika jelen számában két cikkben számolunk be a vitáról.

• **Farkas Miklós** nemzetközi hírű matematika professzort, a budapesti műszaki egyetem, latin-amerikai és más egye-

temek professzorát nagy részvét mellett temették hozzátartozói és tisztelői, köztük Társaságunk tagjai. Elhunyt elvtársunk többek között a globális demográfiai tendenciák marxista szemléletű elemzésére használta fel kimagasló matematikai tudását. Életútjának tapasztalatait „A huszadik század, ahogy megéltem” című könyvében írta le. Végakarátának megfelelően, temetését az Internacionálé dal-lamai zárták.

• **A Marx Károly Társaság vezetősége** – munkatervünknek megfelelően – október 13-án, szombaton 10 órakor ülést tart. Tervezett napirend: az MKT feladatai, kapcsolatai a hazai politikai mezőben (*Wirth Ádám*); a taglétszám és a Dialektika olvasótáborának növelése (*Hirschler Tamás*); az ifjúsági tagozat helyzete. ■

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszakos lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke
1067 Bp. Eötvös u. 2. Tel: 342-1068
Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság
OTP számlasz.: 11711041-20859590

Nytsz.: 75/763/1997
Internet: <http://dialektika.extra.hu>
Felelős szerkesztő: dr. Rozsnyai Ervin
Nyomás: Vasas-Köz Kft. Budapest